

Naujienu Antroji Dalis

NR. 709

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

IŠ LIETUVOS TEISMŲ IR DEMOKRATINIŲ SEIMŲ LAIKŲ PRISIMINIMAI

1918 m. pavasarį man pavyko ištrūkti iš badaujančio Petrogrado ne kitaip, kaip "darbininko patarnautoju". Mat, esant Petrograde dideliu maisto trūkumui, tiesiog badui, kaikiurių įmonių darbininkai turėjo privilegiją patys, jų šeimų nariai bei tarnaitės išvažiuoti už miesto ribų pasieškoti nusipirkti maisto produktų. Iš pažįstamo lietuvio pabėgėlio, tarnavusio geležinkelio įmonėse, gavęs atitinkamą paliudijimą pralindau pro kontrolę stoty, nes valdžios parėdymu be leidimų buvo draudžiama išvykti. Iš Petrapilio nuvažiavau iki Torošino stoties netoli nuo Pskovo miesto. Toliau nebegalima buvo važiuoti, nes prasidėjo rusų - vokiečių karo frontas. Susiradau kaimietį su arkliu ir rogėmis, ir jis už gerą atlyginimą mane pervežė per tą "frontą" į patį Pskovo miestą. Važiavome nakties metu ir nei rusų, nei vokiečių kariuomenės jokių patrulių nesutikome. Tuomet jau ėjo frontuose abiejų pusių kareivių "broliavimasis", ir frontas buvo paires, nes bolševikai buvo nusitarę su vokiečiais nebekariauti. Pskove jau buvo vokiečių kariuomenė. Po Velykų vokiečiai sudarė ir pabėgėlių ešaloną, ir aš su jais traukiniu atvažiavau iki Vilniaus. Čia susitikau vėl F. Bortkevičienę, Joną Vileišį ir kit. J. Vileišis tuoj mane pristatė prie rusų caro laikų įstatymų vertimo lietuvių kalbon. Jis buvo Lietuvos Tarybos teisių komisijos pirmininku, kuriai tas darbas buvo pavestas. Ten jau dirbo teisininkai Petras Klimas, tarybos narys, vėliau Lietuvos atstovas Paryžiuje ir L. Noreika, vėliau teisingumo ministeris. Kiek vėliau į tos komisijos būstinę buvo užsukęs ir buv. Rusų dūmos narys adv. A. Bulota, kuris ką tik buvo grįžęs iš Rusijos. Atrodė, kad tuomet jis buvo buvo susidomėjęs tos komisijos darbu ir pastebėjo, kad jis turįs nemažą juridinio turinio knygų biblioteką, kurią galėtų pavesti komisijos žiniai. Bet po to jis nebepasirodė ir išvyko į Mariampolę, kur visą laiką advokatūra užsiėmė. Vėliau aš išvykau į Žemaitiją savo gimtinėn ir ten tęsiau vertimų darbą. Kadangi Petrogrado universitete aš buvau išėjęs teisių fakulteto kursą, tai susikūrus Nepriklausomai Lietuvai nuo 1919 m. kovo m. man teko dirbti teismo tardytojo darbą

Raseinių apskr., kuriai priklausė ir valsčiai, labai toli esantieji nuo Raseinių: Vėliuona, Seredžius, Kelmė, Jurbarkas ir kiti, kur vėliau buvo įsteigtos dar dvi atskiros teismo tardymo nuovados. Darbo sąlygos buvo be galo sunkios. Nužudymų ir ginkluotų plėšimų buvo daug, kalėjimuose areštuotų taipgi daug, pavašarį į per purvynus važinėti prie lavonų skrodimų ir tardymų į tolimus valsčius ir dar šiltinės epidemijai siaučiant buvo netik labai sunku, bet ir pavojinga gyvybei. Raseinių apskr. gydytojas dr. Demikis, su manim bevazinėdamas apsikrėtė šiltine ir mirė. Tekdavo dirbti nepaprastai įtemptai iki vėlyvos nakties, neturint laiko nė pavalgyti tinkamai, o atlyginimo už darbą kartais tekdavo palaukti porą ar daugiau mėnesių, nes išdas pritrūkdavo lėšų. Būdavo ir su politiniu atspalviu bylų. Pvz., kad ir tokia. Susirinkus Steigiamajam Seimui pakilo ir Lietuvos darbo žmonių ūpas, nes per rinkimus į Steigiamąjį Seimą išrinko klausimas dėl žemės reformos, dėl aprūpinimo žeme bežemių ir mažžemių bei savanorių, kurie kariavo už Lietuvos nepriklausomybę. Tad, rodos, Seredžiaus valsčiuje mažžemiai bei bežemiai sumanė pasivaikštinėti po kaimyninio dvaro laukus, kad numatyti sau žemės, kurioje vietoje kam gauti. Bet dvarininkas tuojau kreipėsi į Raseinių apskr. viršininką, prašydamas sustabdyti jų neva sauvališką dvaro žemės pasidalinimą. Netrukus iš Raseinių atvyko komandiruotas pulk. Štencelis ir policijos vado pad. Ivanauskas su būriu kareivių ir policininkų ir surinkę dvarininko apkaltintus vyrus juos visus gana smarkiai apmušė bizūnais. Žmonės įteikė skundą Steigiamajam Seimui, atvyko Seimo skundų komisijos pirmininkas atstovas K. Ralys (valst. liaud.), apklausinėjo nukentėjusius ir liudininkus. Pasi-piktinimas buvo visuotinis tokiais valdžios tarnautojų veiksmais. Byla iš St. Seimo buvo perduota Raseinių ap. teismo tardytojui, t. y. man, kad praveisti įžanginį tardymą. Ištardęs aš patraukiau komendantą Štencelį ir policijos vado pad. Ivanauską atsakomybėn pagal atitinkamus baudž. statuto str. Byla atsidūrė kariuomenės teisme, ku-

(Nukelta į 3 psl.)

Gėlėlė tarp gėlių...

Dienų Skeveldros

1.

Prieš porą metų kursavo toks makabriškas pokštas:

... Ginekologijinės ligoninės kambarį 2 moters laukia savo valandos. Viena mezga, bet staiga meta mezgus ir nuryja vaistą.

— Kas tai per vaistai, Mrs. Smith?

— Thalidomide.

Ta išgirdus:

— Moterie, ar žinai, ką darai?!

— Žinoma, kad žinau. Jau nebeturiu kantrybės rankovėčių megzti!

Šis pokštas atgyja skaitant viename Brooklyno, N. Y., savaitraštyje "atakirtį" "nacionalistinei spaudai", girdi, netrukus pasirodysianti "tarybinė enciklopedija" (viso 3 tomai). Pasirodys - nepasirodys, bet... Girkakalis — aiškiai ir viešai kalba Kremliaus girnas, nesgi kas kitas vartoja terminą "nacionalistinė spauda". Anot to poeto, iš lėto — lėto ryškėja Rytų padangė...

2.

Bus-nebus iš Kremliaus malonės tritomė enciklopedija, o tuo tarpu Vakaruose iš sąmoningo lietuvių knygų lentynos švyti jau XXX tomas Lietuvių Enciklopedijos. Faktas, kuris neabejojamai verčia Maskvą "skubėti" ("rinkti prenumeratą" ir — po metų metų! — t. t. t.).

Antra grįžus, be okupuotos Lietuvos darbininkų Petrašiūnos gaminamo popieriaus bent šimtas kitas tomų liks krašte, ir pavergtos krašto inteligentas

naudosis bent iš dalies savų mokslininkų proto žiniomis, bent technologijos, gamtos ir kt. neutralėsių sričių žiniomis. Ir, be to, sava — ne okupanto! — kalba.

3.

Beje, jei kalbėti apie vad. kultūrinius mainus, gal Girkakalis per kurį nors kanalą, pvz. per Gricių (labai jau okupuotoj Lietuvoj nūdieną išgyrusį laiške "Vienybei"), pasiūlytų:

— laisva "Lietuvių Enciklopedijos" prenumerata Vilniuje ir laisva 3 tomų okupuotos Lietuvos ekciklopedijos prenumerata Vakaruose!

Vilniškės prenumeratoriai Vakaruose nelaikys jos po raktu, kaip kad "Lietuvių Enciklopedija" (bene viso 16 egz. visame anapus geležinės uždangos esančiame pasaulyje) okupuotos Lietuvos Mokslų Akademijoje.

Bet... Nikita ir kiti Kremliaus kanalijos tepripažįsta "mainus į vieną pusę" — propaganda į Vakarus, o iš Vakarų? — bijo ir šešėlio, o ką jau bekalbėti apie laisvą ir nepriklausomą visokeriopos kūrybos žodį!

4.

Neseniai laisvę pasirinkęs (atsisakęs grįžti į vad. "liaudies" Lenkiją) poetas ir dramaturgas Artur Marya Swinarski teisingai savo "Refleksijose ir kolekcijose" sako:

"Būsiosios kartos apie dabartinę kultūrinę būklę Lenkijoje (ir pridurkime: visuose kituose anapus geležinės uždangos esančiuose kraštuose! J. C.)

spres iš konfiskuotų kūrinių”.

Iš to pat Swinarskio minčių:

1. “Rašytojus galima skirstyti į pranašus ir mistifikatorius. Pranašas tiki visu tuo, ką rašo. Pranašų yra buvę ne daug; jie pasižymėjo paprastumu ir jiems grėšė grafomanija. Tarp pranašų nepasitaiko genijų — jei rašytojuje pastebima genialumo reiškinys, būk tikras, kad tai mistifikatorius”.

2. “Poetai įpareigoti kaip ir svečiai: nedera vėluoti, bet dar labiau nemėgiami tie, kurie atvyksta peranksti”.

3. “Daug pagrobta gražių Elenų ir daug sugriauta Trojų; daug buvo Don Juanų, Faustų, Hamletų, Odisėjų.

Bet jie pamiršti, jei nesusirado savo poetų. Kūnas turi tapti žodžiu, idant gyventų tarpe mūsų”.

4. “Tarp plagiatorių nepasitaiko kleptomanių”.

5. “Reikalauti iš savęs daugiau kaip iš kitų, tai visai nėra riteriškas, tai megalomanija”.

6. “Laikraščiai — tai minčių kapinynas” — tarė Proudhon.

Tarkime, kad taip; bet ir mintys juk kur nors turi būti palaidotos, kai joms ateina galas — ir ne kiekviena pašventintoje žemėje”.

7. “Obuoliai, kurių siekė nusirašyti Tantalas, seniai jau supuvo; upokšnyje, prie kurio lenkėsi, vanduo išseko; matyt, dievai pamiršo Tantalą.

... Bet tegu Tantalas bandys pamiršti apie dievus, ir vėl virš jo pasivirs švieži vaisiai ir sučiurlens vanduo upokšnyje: pargrįžta badas ir troškulys”.

8. Don Kichotui ne visada buvo galima kovoti su vėjo malūnais; paprastą dieną turėjo kovoti su aviniais”.

5.

“Literatūros ir Meno” Nr. 11 matome žinutę “Pražūdyti talentai”. Tai iš “Laisvės”. Na, ir ko sielojasi tovarišė R. Mizara? “Serga” F. Kiršos ir kompoz. Banaičio mirtimi:

“Skaudu, kai nyksta talentai prasilavinusių žmonių tik todėl, kad, suvilioti melagių, apleido savo gimtąją šalį, kur šiandien būtų įvertinti, pagerbti”.

Na, ir mizerija! Gal tovarišė pasakys, ko “nutilo” Sruoga, Vienuolis, Vaičiūnas, kodėl “nepataiko į taktą” Anglickis, ko žuvo Jokubėnas, ko “pertaisinėja savo (senus) raštus” Boruta, ko “puse burnos” Graičiūnas, Inčiūra ir t. t. ir t. t. Ko pagaliau Baltušis nebaigia “Parduotų vasarų” (literatūrą “pardavė” valdininkėlio nuzulintai kėdei, ir kam?!), kur Putino “Sukilėliai”? Ir t. t. ir t. t.

Beje, “Literatūros ir Meno” Nr. 11 skaitome vieną Putino eilėraščių “Vasario pūgų”. Rašyta 1964. 2. 21. Čia tas eilėraščių ištaisai:

Nusmuko termometras —
Po nulio dvidešimt penki.

SPAUDOS PABIROS

(Tęsinys)

Kaip matome, atkakliausi ir sprendžiamieji mūšiai vyko 1940 metų sausio - vasario mėnesiais, kada iš laisvojo pasaulio atsiųstosios silpnos ir negausios gyvosios pajėgos tebuvo apmokomos ir tikrai pačiu paskutiniu metu momentu mažais kiekiais mestos į ugnį. Ar tai buvo reali pagalba, ar tik pasityčiojimas iš karzygiškos tautos? Buvęs mūsų gen. štabo pulkininkas P. Žilys tatau vadina pagalba. Užtat leiskite jam pačiam tarti žodį, išdėstytą š. m. “Dirvos” nr. nr. 21 ir 22:

“Taigi, kai 1939 m. lapkričio mėnesio 30 d. Suomiją užpuolė Stalino pasiųsti galvažudžiai, gruodžio mėnesio 2 d. Suomija kreipėsi į Tautų Sąjungą, prašydama padaryti žygių sustabdyti neišprovokuotą Sovietų S-gos agresiją prieš Suomiją.

Tam klausimui spręsti Tautų S-gos Asamblėjos posėdis buvo paskirtas gruodžio 9 dieną. (Kągi per tas 7 dienas Tautų Asamblėja veikė? Miegojo? J.). Sovietų S-ga neprisiuntė į tą posėdį savo atstovo.

Gruodžio 11 d. buvo pasiųstos telegramos, raginančios Suomiją ir Sovietų S-gą atstatyti taiką, tarpininkaujant Tautų Sąjungai.

Suomija su tuo pasiūlymu sutiko, o Sovietų S-ga jį atmetė.

Tautų S-gos Asamblėja užgyrė Suomijos pastangas atstatyti taiką, o Sovietų S-gą pripažino net šešiais atvejais prasielenkus su duotais pasižadėjimais.

Asamblėja nusprendė, kad Sovietų S-ga, nepaklausiusi Tautų S-gos kvietimo ir apsilenkusi su duotais pasižadėjimais, pati save išskyrė iš tos organizacijos.

Gruodžio 14 d. Asamblėja kreipėsi į visas valstybes - tautas, Tautų S-gos narius, prašydama teikti Suomijai visokerio-

O tu šaltos vasario saulės
Savy dar liekanas renki.

Pūga išgairino kaulus,
Akis apibėrė sniegu —
Kažkur pavidalai apgaulūs
Svyruoja rūkstančiu lauku.

Vėlai šaltoj vasario saulėj
Tą šėmą rytą pakilau.
Lazda jau laukia piligrimo —
Ir aš keliauti privalau.

Sustoju, laukiu — — —
Išsiklausau — — —
Ant lūpų stingsta kvapas
Baltu šerkšnu — — —

Per pūgą, šaltį ir pusnis,
Pasekdamas vasario saulę,
Tolyn einu.

Rūstus, nykus šios žemės
svečias

Aš žydrus tolius pamilau
Išvesk mane per žvarbią
pūgą,
Nežinomos lemties brolau.

Ar bereikia komentarų?

J. Cicėnas

J. JAŠINSKAS

pą pagalbą, kaip neišprovokutos agresijos aukai.

To pasėkoje susidarė labai palankios laisvojo pasaulio valstybėms - tautoms sąlygos teikti Suomijai visokeriopą moralinę ir materialinę pagalbą. Danijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Šveicarijoje, JAV susitvėrė specialūs komitetai teikti Suomijai pagalbą. Kadangi Sovietų-Suomių 1939—1940 metų karo metu Vakarų fronte (tarp Prancūzijos ir Vokietijos) karo veiksmų kaip ir nebuvo (Nevisai taip: prancūzai ir anglai tais metais kariavo prieš vokiečius propagandiniais lapeliais, mėtomais iš lėktuvų, raginančiais vokiečių kareivius kapituliuoti... J.), tai Suomijos karas, su beveik 50 kartų tvirtesne Sovietų S-ga, atsistojo pasaulio Valstybių dėmesio centre (Deja, tikrai dėmesio! J.).

To karo metu laisvojo pasaulio tautų suteiktą bei siūlytą materialinę pagalbą Suomijai tenka skirstyti į tris pagrindines rūšis:

- žmonėmis — kariais - savanoriais;
- ginklais - šaudmenimis;
- pinigais ir įvairiais turtais.

Kariai - savanoriai

Karui prasidėjus Suomija išsiuntinėjo savo atstovybėms užsienyje instrukciją savanoriams teikti.

Toje instrukcijoje buvo nurodyta, kad į Suomijos kariuomenę gali būti priimami savanoriais tik skandinavai, anglai, prancūzai, italai, vengrai, ispanai, lenkai ir amerikiečiai. O savanorių vykti į Suomiją pareiškė norą iš 26 kraštų.

Kaip matome, lietuviai į suomių kariuomenę nebuvo priimami savanoriais. (Kuriems galams ponas P. Žilys šitą tragikomišką posakį įvėlė? Argi jis užmiršo, kad mes, lietuviai jau nuo 1939 metų spalio mėnesio 10 dienos buvome rusų, nors Vilnius buvo mūsų: nuo tų metų to mėnesio 10 dienos Lietuvoje buvo įsteigtos komunistinės - rusiškosios kariuomenės bazės. Faktiniai, tai buvo okupacinės pajėgos. Jeigu suomiai, šitą faktą puikiai žinodami, būtų prašę Lietuvos vyriausybės paramos savanoriais, tuo pačiu ruožtu jie galėjo prašyti tokios pagalbos ir iš pačios Rusijos... J.).

“Suomijai savanoriams verbuoti buvo atidarytos specialios agentūros Skandinavijos valstybėse, Anglijoje, Prancūzijoje ir JAV.

Savanorių atsirado, bet vos pradėjus darbą buvo susidurta su didelėmis, nenugalimomis kliūtimis”. (O su kokiais sunkumais ir nenugalimomis kliūtimis susidūrė kiniečiai komunistai ištisas armijas “savanorių” pasiųsdami prieš amerikonus Pietų ir šiaurės Korėjų karo metu? Ar laisvosios Europos valstybės, beveik visos turėdamos sumobilizuotas savo armijas, negalėjo pasiųsti iš tų armijų “savanorių” dalinių, ko-

kių tuo laiku rusų užpultoji Suomija maldavo? J.).

P. Žilius tęsia: “Pagal instrukciją savanoriais galėjo būti priimami tik kariškai paruošti, apginkluoti, aprengti, suvesti į komandas su savo vadais”. (Ar gi iš to neaišku, kad suomiai prašė ne šiaip sau savanorių, bet aktyviosios tarnybos karių! O laisvojo pasaulio valstybės, pasižadėjusios teikti pagalbą agresoriaus skerdžiamai Suomijai, vieton skubios ir mūsų paruoštos gyvosios jėgos, apsimebę durneliais, sugaišę apie du mėnesius laiko, pradėjo verbuoti neparuoštus, ginklo nemokančius vartoti savanorius).

“Netenka aiškinti, kad tokių savanorių komandų nei viena agentūra suorganizuoti negalėjo, todėl visas darbas pakibo ore... Tai paaiškėjus, buvo išleista nauja instrukcija, pagal kurią savanoriais buvo priimami pavieniai asmenys neatsižvelgiant į jų karinį pasiruošimą. Bet tas instrukcijos pakeitimas buvo padarytas 1940 metų sausio mėnesį (Tur būt, norėta pasakyti: 1940 m. sausio mėnesio pabaigoje), nes, sako P. Žilys, “taigi, buvo sugaišta apie du mėnesiai laiko”. Šita savanorių verbavimo procedūra ir galima būtų užbaigti P. Žilio rašinio citatas, kurios aiškiausiai rodo suomių prašytos ir jiems skubiai reikalingos pagalbos tiekimo sabotavimą, bet būkime, prašau, kantrūs ir pažiūrėkime, kiek gi tų visiškai karui neparuoštų savanorių kai kurie kraštai surinko ir atsiuntė suomiams tik tada, kai jų — suomių likimas jau buvo nulemtas karo lauke?

P. Žilius, stropiai surinkęs teiktos ir žadėtos suteikti pagalbos davinius, piškina:

“Švedijoje gana greitai buvo suorganizuota 9,000 savanorių, su perspektyva pakelti tą skaičių iki 16,000 vyrų.

Savanoriams apmokyti Suomijoje buvo įsteigti specialūs mokymo centrai Tornea ir Kemi miestuose. Švedų savanorių korpo (kodėl korpo, juk švedų suverbuoti savanoriai ir prie jų prijungti danų ir norvegų savanoriai tesudarė apie vieną karo meto diviziją, o korpas, pagal L. Enciklopediją, yra “kariuomenės junginys, susidedas iš įvairių ginklų rūšių: pėstinijos, kavalerijos, artilerijos, šarvuotųjų ir kt. K. susideda iš kelių divizijų (normaliai 2—4) arba brigadų”. Operuodamas “korpu” P. Žilys, matyt, bus norėjęs aną savanorių junginį, apie 1 divizijos dydžio, labai paaukštinti. J.), vadu buvo paskirtas švedų gen. Linderis.

Prie švedų savanorių korpo buvo priskirtas danų batalionas iš 800 vyrų ir per 725 savanoriai norvegai.

Vasario 22 d. to korpo dalys pradėtos siųsti į Salla frontą, kur jos gerai pasirodė. (Karas tęsėsi tris ir pusę mėnesio, savanoriai buvo suverbuoti daugiau negu dviem mėnesiams praėjus, jų apmokymas irgi pareikalavo tam tikro laiko ir tik tai vasario mėnesio 22 dieną to “korpo” dalys, ne visas “kor-

(Tęsinys 7-ame nsl.)

IŠ LIETUVOS TEISMŲ...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

ris ją išnagrinėjęs savo sesijoje Raseiniuose pripažino juos kaltais ir nubaudė po 6 mėn. arešto, bet nuo bausmės sąlyginai atleido, jeigu jie per tam tikrą laiką nenusikalto. Kadangi jie po to nenusikalto, tai nuo bausmės buvo visai atleisti. O nubausti jie buvo taip: pulk. Štencelis, kad jis pasisavino perdaug valdžios, o polic. vado pad., kad jis nesigriebęs priemonių pasipriešinti teisėsiems komend. Štencelio veiksams. Po to 1926 m. 17 gruodžio perversmo pulk. Štencelis buvo Vidaus Reikalų viceministras. Buvo tiesiog nesuprantama, kam reikėjo tokią žiaurią egzekuciją daryti žmonėms, kurie jokio smurto nebuvo padarę, o jeigu ir būtų ką prieš įstatymus prasižengę, tai juos galėjo patraukti teisman ir areštuoti, bet ne mušti bizūnais.

Kita byla buvo tokia: Jurbarko didelis dvaras nesant savininko buvo paimtas valdžios žinion ir pastatytas administratorium jaunas vyras be prityrimo, neseniai grįžęs iš Rusijos Kazys Ambrozaitis. Seimininkavo jis ten kaip išmanė ir gana savotiškai. Atvažiavo valstybės kontrolės revizoriai ir rado atskaitomybę netvarkoje, surašė revizijos aktą apie daugelį formalių prasilenkimų su įstatymų reikalavimais ir persiuntė ją Kauno Apygardos Teismo prokurorui, o šis persiuntė man į Raseinius, kaip teismo tardytojui, kad pravesi tardymą pagal baudž. statuto numatytą straipsnių žymes ir po to duoti bylai atitinkamą eigą. Aš užvedžiau įžengiamoją tardymo bylą, bet tuojau tardymą pravesi negalėjau, nes turėjau daug senesnių bylų apie asmenis, kurie sėdėjo iki teismo kalėjime. Tuo tarpu įvyko rinkimai į Steig. Seimą, ir tas pats Kazys Ambrozaitis buvo išrinktas į Seimą atstovu darbo federacijos sąrašu. Greit po to netikėtai gavau iš Kauno Apyg. Teismo prokuroro pad. raštą apie tai, kad minėtą bylą nutarčiau numarinti ir gražinti prokuratūrai. Aš parašiau prokuratūrai, kad bytos tardymas nepravestas ir todėl siūlyti ją nutraukti negaliu. Pagal įsta-

tymus prokuratūra turėjo teisę reikalauti iš teismo tardytojo patraukti įtariamąjį atsakomybėn, bet ne bylą nutraukti. Po to buvo gautas iš prokuratūros kitas raštas, kad šios bylos tardymas būtų pagreitintas. Bet aš greit po to buvau paskirtas Kauno Apygardos Teismo teisėju ir visas bylas palikau savo įpėdiniui Dovydui Gečiui, kuris padaręs tardymą sutiko pristatyti bylą nutraukimui prokuratūrai ir tokiu būdu byla buvo nutraukta.

1920 — 1923 m. man dirbant Kauno Apygardos Teismo teisėjo pareigose sąlygos buvo kiek žmoniškesnės, nors taipgi sunkios. Iš Kauno tekdavo važinėti gelžkeliais, autobusais bei arkliais teismo sesijoms po visą Lietuvą, išskyrus Suvalkiją ir, žinoma, Vilniaus kraštą. Bylų buvo daugybė, o susisiekimai su Ukmerge, Panevėžiu, Utena, Rokiškio, Kretinga, Raseiniais ir kit. buvo keblus ir daug laiko atimdavo. Bendrai paėmus Lietuvos teismuose būdavo gana gera tvarka, bet veikime, žinoma, pasitaikydavo ir netikslumų. Prisimenu vieną savotišką baudžiamąją bylą Kauno Apygardos Teisme. Buvo kaltinami buv. Lietuvos konsulas bolševikų laikais Petrapily Dubinskas ir konsulato tarnautojai. Dubinskas buvo kaltinamas tuo, kad pasisavinęs dalį produktų, kuriuos, bene 2 vagonus, Lietuvos Raud. Kryžius siuntė tuoj po I Pasaulinio karo į Petrapilį lietuvių ligoniams ir vaikams sušelpiti, nes ten buvo tikras badas. Dubinsko pareidymu buvo išduodama po pusę pakieto, o knygoje buvo pravedama po visą pakietą kiekvienam asmeniui. Skirtumą pasilaikydavęs pats konsulas Dubinskas. Konsulato tarnautojai, negalėdami gauti Petrapily maisto, prašė konsulo duoti ir jiems kiek nors iš atsistų maisto produktų. Dubinskas jiems padarė paduoti prašymus pramanytomis pavardėmis. Tarnautojai taip ir padarė ir iš konsulo tokiu būdu maisto gavo. Užtai ir jie buvo patraukti atsakomybėn. Dubinską Apygardos Teisme gynė prof. A. Voldemaras, kuris buvo jo geras prietelis dar iš studentavimo laikų Petrapily. A. Voldemaras nebuvo teisininkas arba advokatas, bet

baudžiamose bylose gynėjais galėjo stoti ir ne advokatai. Dubinskas teisme prisipažino, kad jis taip darė, kaip buvo kaltinamas, tik teisinosi, kad jis anuomet buvusiu Petrapily aplinkybių buvo verčiamas taip daryti, nes reikėjo pinigų kyšiams duoti bolševikų valdininkams. Kauno Apygardos Teismas, pirmininkaujant K. Jablonskiui (žinomojo kalbininko sūnui), tarnautojus išteisinio, o patį konsulą Dubinskį pripažino kaltu ir paskyrė jam kalėjimo bausmę. Dar nepasibaigus terminui apeliacijai paduoti įvyko 17. XII. 1926 perversmas ir prof. A. Voldemaras tapo ministru pirmininku. Apeliacija buvo paduota Vyr. Tribunolui paties A. Dubinsko vardu ir su jo parašu, bet taip pat pasirašyta "ir jo gynėjas prof. A. Voldemaras." Vyr. Tribunolas vėliau išteisinio ir konsulą Dubinską, matyt, patikėjęs jo aiškinimu, kad jis aplinkybių buvo priverstas kyšius davinėti Petrapily. Po 17. XII. perversmo Dubinskas buvo Voldemaro valdžios paskirtas Marijampolės Apyg. Teismo pirmininko padėjėju, o netrukus paskirtas net Kauno Apygardos Teismo pirmininku, t. y. to paties teismo, kuris jį buvo pripažinęs kaltu ir nubaudęs kalėjimu. A. Dubinskas buvo jau seno amžiaus ir vėliau išėjo į pensiją labai nenorėdamas.

Buvo Kauno Apygardos Teisme nagrinėjama ir rašytojo Vienuolio - Žukausko civ. byla su jo žmona rusų tautybės dėl iškraustymo iš buto. Jiedu blogai tesugyveno, žmona keletą kartų išsikraustydavo iš buto ir vėl grįždavo. Pagalios Žukauskas - Vienuolis padavė Taikos Teisė-

ju prašymą, kad ją iškraustytų. Taikos Teisėjas prašymą atmetė. Jis padavė apeliaciją Kauno Apygardos Teismui, kuris primininkaujant pačiam teismo pirmininkui VL. Mačiui, senam teisininkui, tarnavusiam dar Rusijoje teisėju Apygardos Teisme, Vienuolio ieškinį patenkinio, nusprenddamas jo žmoną iškraustyti. Bylos buvo sprendžiamos pagal senus dar caro laikų įstatymus, bet tekdavo kartais aiškinti naujo gyvenimo aplinkybes. Pagal Lietuvoje išleistą laikinojo teismo sutvarkymo įstatymą iš pradžių bylos buvo sprendžiamos tik iš esmės dviejose teismo instancijose, o vėliau buvo įvesta ir trečia instancija kasacinė, kuri žiūrėdavo, ar neprasilenkta su įstatymų reikalavimais sprendžiant bylą iš esmės ir teigiamu atveju bylą gražindavo iš naujo spręsti. Baudž. bylose visą laiką Lietuvoje prisiekusių teisėjų nebuvo įvesta ir bylas spręsdavo vien tik Teisingumo ministerio arba Respublikos prezidento skirti teisėjai. Dėl prisiekusių teisėjų nebuvimo iš lietuvių visuomenės jokių nusi-skundimų nebuvo reiškiami.

(Bus daugiau)

ALL SERVICE CO.
Gazu, alyva, anglimis aptarnauja 24 val. Iškvietus dėl kokių nors patalsymų, už atvykimą skaito \$2.95.
Išvalymas — \$7.95.
Įveda gazo šildymą už \$139.00.
Visas darbas garantuotas.
619 N. CINCERO — Tel.: 626-0098

BOWL PRIMA LANE
HAS OPENINGS FOR THE
1964-1965 SEASON
Mondays at 8:30 P. M.
Wednesdays at 6:30 P. M.
Fridays at 9:30 P. M.
Please Call Sam Guido
BI 7-6776
PRIMA LANE
2501 South Kedzie

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG USSR)

Labai patikima ir vadovaujanti firma Jungtinėse Valstybėse, turinti daug patyrimo siūniant dovanų siuntinius ir visas USSR dalis. Tiksliai klientų patenkinti. Visi siuntiniai apdrausti. Gavėjas nieko nemoka. Skyriai svarbesniuose miestuose. Visi mūsų skyriai turi sandėliuose pasirinktinai aukštos kokybės prekių dovanoms žemomis kainomis.

Dėl nemokamų informacijų ir kainoraščių susižinokite su bet kuriuo mūsų skyriumi.

• NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
• NEW YORK 11, N. Y. — 135 W. 14th Street	CH 3-2583
• BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-952
• BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-6808
• ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-6245
• BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
• SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway	Tel. 268-0068
• BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
• CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
• CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
• CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
• Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
• GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
• HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
• HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215	
• IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
• YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	RI 3-0440
• LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
• LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	FO 3-8569
• NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
• NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
• PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-6119
• PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
• PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave.	PO 5-5892
• PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
• SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
• WATERBURY, Conn. — 6 John Street	PL 6-6766
• WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	SW 8-2868
• YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave.	GR 6-2781

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiaga siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

7 METAI

NR. 7 (200)

“Atžalyno” spektaklių belaukiant

Ateinanti savaitgalį Chicago visuomenė vėl turės neeilinę progą pagyventi lietuvių teatro ramos šviesoje. Tą savaitgalį įvyksta Kosto Ostrausko dviejų vienaveiksmių dramų “Pypkė” ir “Žalioj lankelėj” spektakliai, stotomi Lietuvių Teatro “Atžalyno”. Šia proga kreipėmės su keliais klausimais į “Pypkės” režisore Dalią Bylaitienę, kuriuos ji maloniai sutiko atsakyti. Dalia Bylaitienė yra artimai susigijusi su teatrinio darbu ir lietuvių teatro tradicija, ilgą laiką vedusi “Pelkių Žiburelio” programą per “Margučio” radiją, dabar aktyviai dirbanti Santaros-Šviesos Federacijoje ir “Juodkrantės” jūrų skaučių tunte.

1. Kodėl Jūs ėmėtės specifiniai šios dramos pastatymo?

Lietuvių teatro “Atžalyno” valdybos ir kolektyvo pasiūlymu.

“Atžalyno” kolektyvas, seniai svajojęs apie studijinį bei eksperimentinį darbą, pajuto, kad K. Ostrausko “Pypkė” ir “Žalioj lankelėj” kaip tik atitinka jų norams. “Pypkė” kūriama savotiškai — kolektyviniu būdu. Darbas labai įdomus, nes visi dalyviai yra lygiateisiai savęs ir savo kolegų kritikai. Tuo būdu lygiai kuria ne tik savo charakterį, bet ir aktyviai dalyvauja viso pastatymo vykdyme. Atrodo, kad toks spektaklio kūrimo metodas ir bus didžiausias mūsų eksperimentas. O studijinio darbo svajonė išsipildė atvažiavus rež. Jurgiu Blekaičiui. Jo entuzijazmas ir nuosirdi tiesioginė pagalba buvo mums tikra šventė. Pajutome senąjį “Atžalyno” vadovą, kurio meilė teatrui yra ne tik deganti, bet ir uždeganti.

2. Kokiais Jūsų manymu, pagrindines idėjas ši drama iškelia ar sprendžia?

Žmogaus likimas yra begaliniai keistas; nežinomos jėgos jį pakreipia lemtingiems, visai nenumatytiems įvykiams. Todėl kartais “gyvenimas atrodo absurdiškas. Tragiškai besibalgiantieji juokai; tragedija, kuri yra juokinga menkysta — likimui momentai maišosi keistu raizginiu su neesminiais, smulkiais, gyvenimiškais reikaliukais, ir dažnai ne pats žmogus nežina, kas tikra, gila, ir kas tik kvaila smulkmena”. — Taip aiškinamės mes, “Pypkės” įgyvendintojai, sutikdami su mūsų mielo talkintojo rež. Jurgio Blekaičio žodžiais.

Tačiau nereikia pamiršti, kad kiekvienas skaitytojas turi savą interpretavimo teisę. Kiekvienas sprendžia pagal savo išsilavinimą, pasaulėžiūrą, kartais net priklausydamas nuo nuotaikos ir savo jausminių išgyvenimų.

K. Ostrauskas “Pypkėje” įvairiopam interpretavimui suteikia didelę laisvę, nenusakydamas veikėjų amžiaus, veiksmo vietos, nei laiko (beje, jis pažymi, kad veiksmas vyksta “dabar”, tačiau tai relatyvi savo-

ka, nes ir po šimto metų žmonės tebesakys “dabar”).

Regis, gal tikslesnis klausimas būtų: “kaip Jūs suprantaite ir interpretuojate veikalo pagrindines idėjas?”

3. Ar jas perduoti žiūrovui yra palyginti sunku ir komplikkuota, ar aktoriams tai gan lengvai įmanoma padaryti?

Kaip žinome, teatras nėra vien tik idėjų perdavinėtojas. Tai yra gana komplikkuota visų menų sintezė, kuri turi būti organiškai išauginta, meniniai išspręsta, ir kaip nedalomai vienetą scenine forma išreikšta. Žinoma, svarbiausias mūsų tikslas yra išreikšti dramaturgą, panaudojant visus sceninius elementus, sukūriant tinkamą atmosferą; — išreikšiant autorių per save, geriausiai pritaikant savo fizines ir dvasines priemones. Todėl žiūrovui perdavimo sunkumas priklauso nuo mūsų pačių pasistatyto uždavinio: spektaklio piešinio, situacijų gvildinimų, charakterių apsprendimų, mizanscenų bei daugybės kitų būtinybių, iš kurių išauga teatras. Labiau sudėtingas spektaklio planas savaime reikalauja didesnių pastangų.

4. Kaip, Jūsų nuomone, lietuvių žiūrovai priima naujesnę draminę kūrybą, kuri yra daugiau modernistinė, eksperimentinė, ieškanti naujų išsakymo formų ir priemonių?

Paiškės po spektaklio. Išėjusių žiūrovų keičiasi. Priaugantis jaunimas, turįs tiesioginių ryšių su vakarų kultūra, skaitydamas naujausias knygas bei sekdamas eksperimentinius teatrų pastatymus, greičiau priima “naujenybes”, kadangi jos yra artimesnės jų vidiniam nusiteikimui. Neabejotina tačiau, kad ir tie vyresnieji, kuriems literatūra ir menas privalomi šalia duonos kasdieninės, kiekvieną meno apraiškos etapą vertina objektyviai, suprasdami, kodėl ir kaip tas naujų formų ir priemonių ieškojimas vyksta.

5. Ką reikėtų daryti, kad dauguma lietuviškųjų teatrinė grupių savo repertuarą bazuotų naująja lietuvių dramaturgija, o nesiraustytų archyvuose pasenusių ir šimtais kartų statytų veikalų ieškodami.

Mūsų manymu, reikėtų daugiau naujų veikalų, nes kol kas jų pasirinkimas yra liūdnei ma-

žas. Manymėm, jog didžiausias dramaturgams tolimesnei kūrybai paskatinimas būtų jų dramų įgyvendinimas scenoje.

6. Gal galite trumpai išvardinti, kas vaidina “Pypkėje”, kieno yra dekoracijos, kas talkina technikiniai ir t.t.?

“Pypkė” — Eglė Vilutienė, “A” — Vytautas Juodka, “Z” — Algirdas Kurauskas. Dekoracijos — Vytauto Virkau, muzikiniai efektai — Antano Nako. Režisūros talkintojas — Jurgis Blekaitis, režisūros padėjėja — Vilija Duobaitė. Apšvietimas — Stasio Gasiūno ir Romo Urbono. Technikiniai talkintojai — “Atžalyno” kolektyvas, Santaros-Šviesos federacijos nariai ir “Juodkrantės” tuntu jūrų skaučių (vad. tunt. D. Lukošūnaitės) skautės.

Kaip visada, viso spektaklio širdis ir ašis yra Stasys Gasiūnas, be kurio joks “Atžalyno”

pastatymas neįsivaizduotinas. Prie paruošiamųjų darbų nuosirdžiai prisideda ir patys aktoriai, kaldami bei pildydami dekoracijas, gamindami butaforiją, rūpindamiesi rekvizitais, taip pat aktyviai dalyvaujami scenos apšvietimo sprendime.

7. Ko pageidautumėte iš žiūrovų, kurie, tikimės, gausiai susirinks stebėti spektaklį?

Nežinodamas veikalo, žiūrovas dažnai pasimeta spektaklio metu. Savaime, pirmoj eilėj stebi veikalą, seka jo turinį, giria ar neigia dramos idėją. Aktorių kūrybos vertinimas dažnokai nustumiamas į užkulsius. Mūsų supratimu, žiūrovas galėtų daugiau susikaupti ties pačiu spektakliu, labiau kreipti dėmesį į tai, kaip dramaturgo tezė bei idėjos yra išreikšiamos scenine forma. Todėl idealu būtų, kad žiūrovas ateitų truputį pasirušęs — perskaitęs veikalą.

Darbai ir žygiai

— Sveikiname rašytoją Marių Katiliškį gavusį Lietuvos Rašytojų Draugijos literatūros premiją už jo novelių rinkinį “Šventadienis už miesto”. Marius Katiliškis neabejotinai yra stipriausias išėjviyoje lietuvių prozos kūrėjų ir jo visos parašytos knygos buvo skaitytojų sutiktos su dideliu susidomėjimu ir puikiu įvertinimu. Iki šiol Marius Katiliškis yra išleides sekančias knygas: “Prasilenkimo valanda” (1948 — atžymėta Skaitytojų literatūros premija), “Užuovėja” (1952), “Miškais ateina ruduo” (1957 — atžymėta Lietuvos Enciklopedijos premija), “Išėjusiems negrįžti” (1958 — atžymėta Vinco Krėvės vardo literatūrinė premija) ir dabar premijuota “Šventadienis už miesto” (1963). Anglų kalba išleistame “Lithuanian Quartet” yra įdėta ilga ištrauka iš “Išėjusiems negrįžti”.

Marius Katiliškis taip pat plačiai reiškiasi ir lietuvių kultūriname gyvenime, visur įnešdamas savo gyvą, nuosaičių ir aiškų žodį. Yra labai aktyvus Santaros-Šviesos Chicago skyriaus narys, Santaros Garbės Filisteris, Antano Skėmos ir Juliaus Kaupo Raštams Leisti Komitetų narys.

Mariui Katiliškiui linkime kūrybingų metų!

— Neseniai staiga mirusio rašytojo Juliaus Kaupo raštų išleidimui Santaros-Šviesos Chicago skyrius paskyrė 200 dolerių įnašą. Tai pirmasis didesnis organizacinis įnašas į Juliaus Kaupo Raštų Išleidimo Fondą. Įvertinę rašytojo Juliaus Kaupo kūrybos svarbą lietuvių literatūrai prašomi įnašus siūsti Fondui adresu: Valdas Adamkavičius, Tabor Farm, Sodus Mich.

— Į naują Santaros-Šviesos Chicago skyriaus valdybą išrinkti Lakštuonė Vėžienė, Henrieta Vepštienė, Liūtas Mockūnas, Pranas Naris ir Liudas Šmulskštys. Revizijos komisijon — Gintra Narienė, Raimundas Mieželis ir Henrikas Paškevičius. Naujai valdybai linkime sėkmingo ir našaus darbo.

— Paskutiniame Santaros-Šviesos Chicago skyriaus susirinkime buvo labai nuotaikingai prisimintas neseniai miręs rašytojas Julius Kaupas ir paminėta Kristijono Donelaičio sukaktis. Šią susirinkimo dalį pravedęs poetas Algimantas Mackus jautriai prisiminė paskutiniąsias Juliaus Kaupo valandas, kurias jie praleido kartu iki tos Didžiosios sekundės, kada Juliaus Kaupo širdis sustojo plakus. Rašytojas Marius Katiliškis paskaitė ištrauką iš savo ruošiamos eulogijos Julijui Kaupui, kurioje taip aiškiai prieš klausytojus atsistojo Julius Kaupas, — rašytojas, kūrėjas, žmogus... Aktorius Leonas Barauskas vaizdžiai perdavė kelis peisažus iš premijuotos Juliaus Kaupo pasakų knygos “Daktaras Kripštukas pragare”.

Kristijono Donelaičio sukakties paminėjimui aktorius Leonas Barauskas, aktyvus skyriaus narys, perskaitė kelias ištraukas iš Donelaičio “Metų”.

Tolimesnėje susirinkimo programoje skyriaus pirmininkė Lakštuonė Vėžienė patiekė pereitų metų valdybos apyskaitą, o Revizijos komisijos pirmininkas Viktoras Kochanauskas perskaitė revizijos aktą. Išrinkta nauja skyriaus valdyba. Einaujų reikalų svarstyme nariai buvo kviečiami gausiai įsijungti įnašais į Juliaus Kaupo raštų išleidimą, apsilankyti į “Atžalyno” ruošiamą Kosto Ostrausko dramų “Pypkė” ir “Žalioj lankelėj” spektaklį, o Genius Procuta iškėlė pasiūlymą kitų metų kultūrinę programon įjungti Australijos lietuvių grafikų parodos suruošimą, kurią ir nutarta organizuoti. Darbingam ir gausiam susirinkimui pirmininkavo Pranas Naris, o sekretoriavo Marytė Černiūtė.

— Vanda Gegevičiūtė ir Liūdas Šmulskštys atstovavo Santaros-Šviesos Federaciją lietuviškųjų akademiųjų organizacijų pasitarime su Lietuvių Bendruomenės Chicago Apygardos Valdyba, kuriame buvo aptarti būdai kaip išvystyti abiem pu-

ŽEMAITIŲ KALBOS SENOMS

Š. m. vasario 15 d. Draugo priėdė, V. Bgd. savo straipsnyje "Relatyvus žemaičių Jaunimo Klausimas", remdamosi neišskiais išvedžijimais ir iš jų darydamas klaidingas išvadas, nori įrodyti, kad žemaičių kalba yra jaunesnė už aukštaičių. Prieš darant šiam dalykui sprendimą, reikala būtų reikėję nuodugnau išnarplioti, giliau išnagriniėti ir plačiau į jį pavežėti. Kiek aš iš jo straipsnio supratau, žemaitiškai jis nemo-ka, o ką nors kalbėti apie nežinomą reikalą, jau nėra perdaug išmintinga.

Pavežėkime ką jis rašo?:

"Kiekvienam, pasižiūrėjusiam į žemėlapi, aišku, kad žemaičiai yra senesni šio krašto gyventojai negu visos aukštaičių bangos, kurios juos supa. Tačiau žemaičių kalba nėra išlaikiusi kai kurių reikšmingų formų, kurias turi aukštaičiai.

Dr. P. Jonikas savo Lietuvių kalbos istorijoje iškelia porą žemaitiškų skirtingumų. Pirmasis iš jų yra išlaikymas minkštųjų garsų t ir d ten, kur aukštaičiai išvedė č ir dž, pvz. svets, trets (60-61 pusl.). (Darbėniškiai žemaičiai sako ne svets o svetys — svetiuo A. Pl.). Kitas žemaičių kalbos savumas yra dvibalsių ie ir uo išvartimas ei ir ou. (Aiški nesąmonė. A. Pl.). Dr. Jonikas yra nuomonės, kad ir šie skirtumai, ypač šis pastarasis, nėra labai seni.

Šalia to, mes negalime neatkreipti dėmesio į tai, kad visai žemaičių kalbos dvasiai, pirmu žvilgsniu į ją žiūrint, yra labai būdingi šie dalykai:

1. jos kirčio dažnas atsiradimas ant pirmojo skiemens (panašiai kaip latvių kalboje) ir
2. sutrumpėjimas galūnės. Šių dviejų reikšmių sąryšį ir jų reikšmę vokiečių kalbos raidai yra iškėlęs W. Schmidt savo veikalė "Rassen und Voelker des Abendlandes". Remdama-

Mūsų Žingsniai

šėms naudingą bendradarbiavimą.

— Dr. Petras Tunkūnas, kuris vadovauja Veteranų administracijos psichiatrinėms klinikioms Chicagoje, yra baigęs Karališkąją Veterinarijos Akademiją Švedijoje (1939 m.), o Vokietijoje (1950 m.) gavo du daktaratus: Tuebingene — medicinos ir Giessene — veterinarijos. Jis yra vienas iš "šviesos" sambūrio steigėjų, dabar aktyvus šviesos-Santaros federacijos narys.

— Paruošiamieji darbai lietuvių krepšinininkų kelionei į Australiją vyksta visu smarkumu. Šį savaitgalį Toronte įvykstančių krepšinio žaidynių metu bus sudaryta galutinis šiaurės Amerikos lietuvių rinktinės sąstatas. Į šias žaidynes yra išvykęs ir FASKO įgaliotas kelionės organizatorius inžinierius Valdas Adamkavičius, Federacijos Valdybos narys. Lietuviškoji visuomenė kviečiama aukomis paremti šį reikšmingą įvykį.

A. Pl.

sis Guenteriu, jis mano, kad laisvo indogermaniško kirčio praradimas vokiečių kalboje bus įvykęs antroje pirmojo tūkstantmečio pr. Kr. pusėje. II tomas, 227-8 psl.). To pasėkoje įvyko ir galūnės nutrupėjimas".

Ką sako Dr. P. Jonikas? (Liet. Kalb. Ist. 31, 32, 50, 60, 61):

"Baltų prokalbei suskilus, vakeriniai baltai (prūsai) atsiskyrė nuo rytinių tuo, kad pirmieji ir toliau laikėsi tam tikrų senųjų baltų kalbos lyčių, o antrieji ėmė jas tarti nuojoviškai. Apie tai vėl galime spręsti palyginę prūsų kalbos duomenis su lietuvių bei latvių kalbų duomenimis. Tie skirtumai ėmė reikštis tiek gramatikoje, tiek žodyne. Tuo būdu prūsai, pvz. ir toliau tarė: 1. dvibalsį ei, o rytinių baltų tarmėje jis tam tikromis sąlygomis (po kirčiu) išvirto ie: pr. deivis: liet. Dievas, lat. Dievs. (O kur dingo žemaitiū deivis? Atrodo, kad Dr. Jonikas bijo žemaičius prisiminti, kad neparodytų jų kalbos senumo. A. Pl.).

Labai sena lietuvių kalbos ypatybė, betarpiškai ją siejanti su ide, prokalbe, yra laisvo kirčio ir ypač dviejų priegaidžių (stuntinė, arba tvirtapradės ir tęstinės, arba tvirtagalės) išlaikymas. Tik latvių (bet čia kirtis jau pririštas prie pirmojo skiemens) ir dar serbų kalbose jos išlikusios, kitose ide, kalbose jau išnykusios. (O kaip su žemaičių arklys, vėžys, gaidys, šlyžys, meginys ir t. t., kurie turi po du kirčiu? A. Pl.).

Kaip žinome, šiandien žemaičius nuo aukštaičių skiriame pagal č ir dž (-čia, -čiai, džia, -džiai...) ir dvibalsių ie, uo, tarimą. Tad ir žemaičių tar-

mės svarbiausios ypatybės turėjo atsirasti tada, kada atsirado skirtingas žemaitišką šių priebalsių, ir dvibalsių tarimas.

Kaip jau minėjome, anksčiau lietuvių nėra turėję č, dž, bet jų vietoje yra tarę priebalsių junginius tj, dj ar vėliau minkštus t' ir d'. Paskui aukštaičiai tuo prasikišo pro žemaičius, kad jie vietoj tj, dj arba minkštųjų t', d' įgailiniui ėmė tarti č, dž (išskyrus tuos atvejus, kur tie priebalsiai stovėjo prieš i, y, ar e, è), o žemaičiai čia paliko prieminkštųjų t', d' tarimo".

Kaip matome Dr. J. painiojasi ir pats sau prieštarauja. Vos keliais sakiniais aukščiau jis teigia, kad žemaičių tarmė atsirado tada, kada atsirado skirtingas žemaitišką priebalsių č, dž ir dvibalsių ie ir uo tarimas ir vos du sakiniai žemiau jau tvirtina sakydamas: "o žemaičiai čia paliko prieminkštųjų t', d' tarimo. Taigi ne žemaičiai atkritė nuo ide, ir baltų prokalbės, bet aukštaičiai, kurie vieton senųjų t', d' ėmė tarti naujuosius č, dž.

Dėl ou ir uo Dr. Jonikas nieko aiškaus nepasako. Žinome, kad pati naujausia kalba iš visų baltų kalbų yra latvių. Palyginime kai kuriuos žodžius: žem. dautė, aukšt. duoti ir latv. duot. Kaip matome uo tarimo atžvilgiu latvis nuo aukštaičio nesiskiria. Iš čia darosi išvada, kad ir ou yra senesnė tarimo forma, negu uo.

Dr. Jonikas nurodė keturias pagrindines garsų tarimo formas, kurios skiria aukštaičius nuo žemaičių. Ir kaip matėme visos keturios žemaitišką garsų tarimo formos yra senesnės negu aukštaičių tų pačių garsų tarimo formos.

Aiškesniam vaizdo susidarymui dar palyginime kai kuriuos prūsų, žemaičių ir aukštaičių žodžius:

Pr. Pallapsaey (o gal ir palapsaey), žem. palėpesei (nuo žodžio lėipti — lėipesys, taip kaip užti — užesys, griūti — griuvesys ir t. t.), aukšt. įsakymai; pr. ketwirtz, žem. ketvirtas, aukšt. ketvirtas; pr. pyienkts, žem. pėnkts, aukšt. penktas; pr. asmus, žem. ašmos, aukšt. aštuntas; pr. newyntz, žem. devints, aukšt. devintas; pr. desimpts, žem. dešimts, aukšt. dešimtas; pr. deivis, žem. deivis, aukšt. Dievas; pr. deinan (gal.), žem. deina, aukšt. diena; pr. woschee, žem. vožee, aukšt. ožiai; pr. tebbei, žem. tavėi, (savėi, monėi), aukšt. tau (sau, man); pr. Monte, žem. Montė (taip kaip Ontė), aukšt. Mantas, Montės vardo išvartimas į Mantas, nėra niekas daugiau, kaip šlykštus didvyrių vardų bjauriojimas. Tat ir Smetoną imkime vadinti Grietiėnė, Daužvardį — Daugvardis, Krupavičių — Krupis ir t. t.

Iš čia paduotų žodžių matome, kad kaikurie prūsų ir žemaičių žodžiai beveik nė kuomė nesiskiria arba skirtumas labai mažas, kai tuo tarpu aukštaičių tie patys žodžiai jau žymiai skiriasi.

Taigi, kaip matome iš to, kas anksčiau aptarta ir palyginta, galima pasakyti, kad prūsų ir žemaičių kalbos yra senesnės negu aukštaičių ir latvių.

Norėčiau visiems kalbininkams priminti, bet nenorėčiau priminti, kad raktas į lietuvių kalbos senybes yra paslėptas "Telšius pri Mastė ežera".

Geografija ir aplinkybės klaidų daro mažai.

Anglų Kalbos Pamokos

VERTIMAI-PILIETYBĖ-LAIŠKAI
Afidavitai giminių atvažiavimui.

K. GINEITIS

3255 So. Union Ave., Chicago 16, Ill.
Tel. Victory 2-0105

SIUNTINIAI—DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshposyltorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klientų patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RUSIŠIOS PREKIŲ.

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREWOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

JAUNIMO SANTYKIAI SU TĖVAIS

Psichiatras ALGIMANTAS BIELKUS, M. D., Tinley Park, Ill.
(Alvudo Kultūrinio Penktadienio — 2. 7. 1964 Gage Parke paskaitos dalies santrauka).

Protingi ir subrendę tėvai esti visuomet susirūpinę savo vaikų išauginimu tinkamais — subrendusiais bei visuomeniškai žmonėmis. Pasisekimas ar nepasisekimas išauginti pareiškings, atsakingus ir protingus vaikus didžiumoje glūdi tėvų rankose. Yra pastebėta, kad tie tėvai, kurie patys savo namuose laikosi tam tikrų papročių — taisyklių ir kurie žino ir pajėgia kiek galima duoti laisvės vaikams — jie sugeba išreikalausti, kad ir vaikai tvarkos laikytųsi. Tik minėtai subrendę tėvai žino vaikams leistinus bei draustinus dalykus ir beveik niekuomet neapsivilia nustatydami vaiko ar jaunuolio elgesiui ribas. Kiekvienas suaugęs žmogus privalo pajėgti savame gyvenime laikytis taisyklių — kiekvieno norams turi būti ribos.

Jaunuolio elgesiui taip pat turi būti ribos

Jaunuolio elgesys taip kaip ir suaugusio turi būti apribotas — tik kitokiuose rėmuose. Žinoma, kad jaunuolio elgesys visokeriopai esti skirtingas nuo suaugusiojo. Jaunuolio elgesį tvarkant nepamirštinas svarbiausias dalykas: tėvai neturi atsižadėti savo autoriteto. Jaunimas jau nuo 12-18-20 metų amžiaus dažnai mėgina perimti šeimos valdžią iš savo rankas. Tas tėvų ir priaugančių jaunuolių nesutikimas dėl autoriteto ar valdžios bei paklusnumo šeimoje yra labai sena — gali sakyti šimtmetinė sunkenybė.

JAV-se 1913 metais — prieš Pirmą Pasaulinį karą — grupė tėvų susirinko į "Parents League of New York" ir nutarė, kad priaugantis jaunimas laikytųsi sekančių penkių pagrindinių jų elgesiui tvarkyti nuostatų:

1. Apylinkės tėvai visi kartu susirinkę nutaria kelintą valandą turėtų prasidėti ir baigtis vaikų pramogos.
2. Subatvakarių ar kitų vaikams pramogų privačiuose namuose metu vienas tėvų būtinai turi būti namuose ir nenuleisti akių nuo besilinksminančio jaunimo.
3. Pasimatymai ir pramogos jaunimui neleistinos darbo dienomis, bet tik savaitgaliais.
4. Jaunimo subatvakariai, iškilos į paupius, paežeres bei miškus neturi būti kiekvieno savaitgalio paprotys. Tam tikras, iš anksto nustatytas, laisvalaikio dienas jaunimas privalo praleisti kartu su tėvais.
5. Tėvai turi žinoti su kuo ir kur jaunimas praleidžia laiką.

6 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 4, 1964

Tos penkios taisyklės yra tapę įstatymais ir nepakito per paskutinius penkiasdešimt metų. Malonu, kad Alvudas savo tėvų su vaikais iškilomis — šventėmis minėtas taisykles bando lietuvių tarpe gyvu kūnu paversti; tai pionieriškas darbas — be svaigalų ir be rūkalų aukšto meninio — pedagoginio lygio tokius vaikų su tėvais subuvimus įgyvendinti. Bet kito kio kelio žmoniskumui ir lietuviškumui jaunojoje kartoje įsibujoti nėra — visiems reikia minėtu pedagogiškai tikru ir mediciniškai teisingu keliu pasinešti, nehigieniškų įpročių atsikračius.

Jaunimas nori tvirto, teisingo ir tikro kelio

Dabar kyla klausimas, kaip galima praktiškai pritaikyti minėtas taisykles šeimose. Čia reikia eiti tikru, teisingu ir tvirtu keliu. O tokio eiti sugeba ne būtinai tas, kuris vaiką pagimdė — bet tas, kuris pagimdėto vaiko auklėjimui pajėgus yra — kuris esti kūnu, protu ir jausmais, bent pakankamai, suvirtėjęs — subrendęs.

Šiandien subrendęs tėvas supranta, kad pamokslais nedaug ką tenuveiksi. Taip pat menka nauda vien iš brukimo į rankas jaunimui brošiūrų — knygelių, kuriose esti surašyti elgesio taisyklės; tai duoda mažiau naudos negu mandagumo vadovėlis ar kulinarijos knyga. Subrendę tėvai supranta, kad vien taisyklių nurodymas dar neigalina vaiką tinkamai elgtis — čia reikia dar pajėgumo — vidinio variklio minėtų taisyklių pildymui. Šitokį pajėgumą savo vaikuose ugdyti privalo visi apylinkėję gyvenę tėvai. Priešingu atveju vaikas į teisingas tėvų pastangas atsakys: Kiti visi draugai — draugės gali taip ir taip elgtis — kodėl aš negaliu...? Tada užvirs ilgas, beprasmis, slegiantis pasikalbėjimas ar ginčas; jis baigsis ašaronis ir slogučiu. Mat, vaikas elgiasi tik taip, kaip jis jaučia, o ne kaip kas jam nurodo. Todėl visą dėmesį kreipkime į vaiko jausmų teisingą — tvarkingą vystymąsi. Pirmiausia — tvarkingai patys gyvenkim. O tai didelis ir tik subrendusiems tėvams įgalimas elgesys; bet vis vien už jo reikia griežtis, nes tik jis galės padėti tinkamai sutvarkyti jaunuolių elgesį.

Nusileidimu netvarkai jaunuolyje tvarkingumas neišugdomas

Silpniau subrendę tėvai neatlaiko nuolatinių jaunuolių reikalavimų. Tokie tėvai prisimena savas jaunystės dienas ir ir mano padarysį vaikui gero

V. ŽEMAITIS

PAVASARIS GRĮŽTA

Turėk vilties, pamesk dejones,
Viskas įvyks — ko tu ilgies, svajoji:
Pavasaris kaskartą grįžta į metus,
Ir tu sugrįši pas savus...

Upeliai teka nuo kalnų,
Paukšteliai gieda vėl;
Turėk vilties, pavasaris gautus,
Ir tu sugrįši pas savus...

Brangiosios tėviškės vaizdai,
Nedings tavojo širdy;
Turėk vilties, būk meilėj patvarus,
Ir tu sugrįši pas savus...

Ir audroms siaučiant,
Pavasaris ateis ir viską nugalės.
Širdis tava, kaip gintaras skaidrus,
Ir tu sugrįši pas savus...

Mintis tava, kaip iekianti
Aplinkui saulę žemė
Nuskris į tėviškės laukus,
Ir tu sugrįši pas savus...

Jaunius namus tėvelių prisiminęs,
Vienatvės valandoj karčioj
Paklausk, svečioj šalyj, širdies savos,
Ar buvo taip kada — padangėj Lietuvos?

Čikaga
1964. III. 21.

— nusileidžia blogiui, ir pvz., nuperka menkai besimokančiam vaikui automobilį. Bet blogiui nusileidžiant vaiko ugdymo reikalas nesi išsprendžiamas. Padėjęs vaikas ar mergaitė pasineša slidžiais keliais. Brestas jaunimas ieško atsakymo — tvirto, teisingo ir tikro kelio — tokį kelią gali parūpinti tik subrendę vyresnieji. Brestantieji visada nerimsta — abejonės, sąžinės balsas, fantazijos ir draugystės sukeltą baimę ir nerimastį. Tokie jaunuoliai įvairiopa sunegaltuoja vienį jų nerimsta, svajoja ir save vadina "įsimylėjusiais"; kiti nemiega, negali gerai mokytis ir konkrečiai galvoti; tretii — ypač berniukai, pradeda vagiliauti, neiti mokyklon, su draugais naikinti turtą, muštis su broliais ir seserimis, net padeginėti mokyklas, arba lošti iš pinigų, grasinti žmonėms — plėšikauti ir pan. Mergaitės ima nemoraliai elgtis, pasidaro nepaklusnios, pabėga iš namų arba užsidaro nuo visko savam kambaryje, neatsikelia nuo knygos, su niekuo nekalba ir pan.

Jaunuoliai irgi gali sirgti proto ligom

Retai, bet pasitaiko, kad minėtai besielgią jaunuoliai suserga pavojingom proto ligom. Tokios ligos įtakoje jie mėgina nusižudyti, darosi prislėgti, nemiega, nevalgo, iškrypsta lytiniai ir pan. Dar kiti — suserga chroniškom proto ligom ir atsiduria ligoninėse. Tokių gydymas yra ilgas, sudėtingas ir sunkus bei daug vargo kiekvienam suteiktas. Visais atvejais daug geriau dirbti apsaugos nuo proto ligos darbą, negu jau susirgusįjį gydyti.

Kaip tėvai turi elgtis, jaunimui einant slidžiais keliais.

Daugelis nežino, kaip reikia elgtis tada, kai jaunteji pasileidžia tinginio ir veltėdžio keliais. Pirmas dalykas, ką to-

kių vaikų tėvai turėtų padaryti, tai paskambinti telefonu tėvams to draugo, su kuriuo berniukas ar mergaitė kartu išėjo. Taip pat reikia susižinoti su tais tėvais — bent telefonu — su kuriais jūsų jaunimas draugauja. Ir koks bus nustebimas — jūs sužinosite, kad ir anie tėvai — gal jūsų nepažįstami — taip pat yra savo vaiko elgesiui susirūpinę.

Kartais tokio būdu jūs sužinosite, kad jūsų pačių, bet ne kitų nepilnametis jaunuolis — jaunuolė anų tėvų akyse yra statomas pavyzdžiui, kuriam viskas leista daryti. Tas kiekvieną tėvą labai suerzintų, bet čia reikia susivaldyti — kartais pašposauti su tokiais tėvais ir mėginti kalbėtis vienas kito neužgaunant, nekaltinant.

Nuolatinis tėvų murmėjimas nieko gero neatsiekia

Nereikia daryti perdidelio triukšmo kiekvienu kartu, kai jaunuolis ar jaunuolė išėina iš namų. Jaunimui yra naudinga, kai tėvai jais pasitiki ir jiems tam tikram laipsnyje savarankiškai pasireikšti leidžia. Nuolatinis tėvų murmėjimas ir stėnėjimas prieš bet kokį jaunimo nepriklausomumą — ypač jei tas tęsiasi pakartotinai — nustoja savo reikšmės: jaunimas į tai pradeda nekreipti dėmesio.

Taip telefonu susikalbėjus, galima suėiti į sąlytį trys - keturios ar daugiau šeimų. Tos šeimos turėtų susidraugauti — jų pačių vaikų naudai. Planuoti šeimų su vaikais išvykas į kultūringus parengimus, muziejus, gėlynus, čiuožyklas, maudynes, sporto aikštes, miškus, vasarvietes ir pan. Tėvams susidraugavus, susidraugavę vaikai bus drausmingoje laisvėje — to jaunam žmogui ir tereikia.

"NAUJENOS" KIEKVIENO
DARBO ŽMOGAUS
DRAUKS IR BIČIULIS

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 2-ro psl.)

pas", pradėtos siųsti į frontą, kuris milžiniškų rusiškųjų pajėgų jau buvo sulaužytas. Kiek jos, tos dalys, begalėjo desperatiškai tebesikaujantiems suomiams pagelbėti? J.).

"Iš JAV buvo atvykęs "Suomių amerikiečių legijonas" iš 300 vyrų, paskutinėmis karo dienomis įsijungęs į frontą Viipurio bare ir gavęs kovos krikštą.

Vengrijoje, adm. Horty rūpesčiu, buvo užsimita suorganizuoti (deja, tik užsimita!) savanorių korpusą iš 25,000 vyrų. Suspėta suorganizuoti 5,000.

Kadangi Vokietija nedavė tranzito, tai teko siųsti dalinius aplinkiniais keliais per Angliją. Prieš karo pabaigą Suomiją pasiekė tik vienas vengrų batalionas. (Apie 500 vyrų, taip? J.).

Savanorių - karių verbavimo atžvilgiu didžiausią ir įdomiausią poziciją užima Anglija ir Prancūzija, kurių vyriausybės pakartotinai ir primygtinai siūlė Suomijai pagalbą prisiųsti 150,000 karių, tokių, kokių Suomija labai norėjo ir kokie jai, ypač karo pabaigoje buvo labai reikalingi — pilnai apmokyti, apginkluoti, aprenkti, viskuo aprūpinti. Jie būtų atvykę ne komandomis, bet divizionais (apie 10 divizionų prieš rusų 40 divizionų ir tikrai karo pabaigoje, suomiams kapituliavus? Taip, karo pabaigoje... J.) "Suomijos vyriausybė tokio Anglijos ir Prancūzijos pasiūlymo nepriėmė (užtat Anglija ir Prancūzija neatsiuntė nė vieno savanorio! Kodėl suomiai ano pasiūlymo, kuris, greičiausia buvo duotas tik tada, kai karas baigėsi, nepriėmė? P. Žilys randa į tokį klausimą saliamonišką atsakymą: "Nenorėjo įsivelti į didelį karą". (Argi Suomijos-Rusijos karas buvo mažo pobūdžio?! Mūšiai vyko 955 mylių — 1528 kilometrų fronte, visas Suomijos kraštas deginamas rusų aviacijos ir karo laivyno bombų, suomiai priversti naudoti paskutiniausius karo rezervistus ir apsiginklavimą, nepriima siūlomą didelės pagalbos, nes "nenori įsivelti į didelį karą"... Kurgi tas karas begalėjo išsiplėsti? Gal šiaurės Lediniuotame Vandenyne? Bet

vandenyje sausumos armijos negali kautis. Kam tyčiotis iš didvyriškos tautos, paliktos agresoriaus valiai? J.).

Anglija ir Prancūzija neatsiuntė nė vieno savanorio, nors jų armijos tinginiavo Mažino linijoje. Kitos valstybės per vėlai atsiuntė:

a. Švedija — 9,000,
b. Danija — 800,
c. Norvegija — 725,
ir d. Vengrija — 500

karui visai neparuoštų savanorių ir "Amerikos suomių legijonas" iš 300 vyrų.

Viso 11,325 karių.

Suomijai pagelbėti buvo pasižadėjusios 26 valstybės, o mažą kiekį ir neapmokytų karių atsuntė tik 5 valstybės, kur dingo visos kitos? Ir vis tikslai laiku gavę nors ir tokią kuklią paramą suomiai būtų jautę jos vertę ir, gal būt, toji parama būtų padėjusi suomiams išgauti iš agresoriaus nors palankesnes taikos sąlygas. Bet kadangi toji pagalba atėjo per vėlai ir dar neparuošta skiriamam uždaviniui, ji liko bevertė.

Imkime dar vieną tos pagalbos pavyzdį: sunkiuosius ginklus, — artileriją (P. Žilio teigimu, pats marš. Mannerheimas tvirtina, jog... "visą laiką buvo nusiskundžiama sunkiosios artilerijos ir žmonių trūkumu"). Kiek ir kokių pabūklų gavo suomiai iš laisvųjų pasaulio tautų? a. Prancūzija — 496 pabūklai, b. Švedija — 430 pabūklų (į juos įskaitant prieštankinius ir priešlėktuvinius p.), c. Iš kitų, sakysime, gauta — 500.

Viso — 1426 (frontas 1528 kilometrų) ir nė po vieną pabūklą kilometre. Tegu artilerijos specialistai pasako tokios pagalbos vertę... O gal tie šimtai tūkstančių šautuvų ir milijonai šovinių, gautų iš laisvojo pasaulio tautų, pagelbėjo suomiams atsiginti nuo rusiškosios karių ir ginklų lavinos? Su tomis karo priemonėmis, — šautuvais ir šoviniais, istorija panaši į kariais ir sunkiaisiais ginklais teikimo istoriją: jie, matyt, taip pat buvo atsiųsti per vėlai. Suomiai kariai, puolami dešimteriopai stipresnių agresoriaus pajėgų, nebūtų nuo jų gynęsi medžiokliniais peiliais ir medžiokliniais šautuvais. Yra žinomas faktas, kad suomių kariai juos

puolančius rusų tankus pasitikdavo medžioklinių šautuvų ugnimi, o tų tankų priedangoje atslinkusius (rusai savo pėstininkus į artimas kautynes vedavo ant specialių metalinių plokščių, kurios būdavo prikabinamos prie tankų ir jų traukiamos) pėstininkus galabindavo suomiškais - medžiokliniais peiliais. Jeigu būtų turėję kariškų šautuvų ir durtuvų, aišku savaime, kaip tobulesnius ir parankesnius, būtų juos naudoję kautynėse.

Be to, nereikia užmiršti fakto, kad rusai į mūšius mesdavo vis naujas, pailsėjusias ir labai gerai ginkluotas gyvasias pajėgas, o suomiai prieš jas galėjo pasiųsti kautynėse išvargusius, menkai ginkluotus karius, kurių skaičius kasdien tirpdavo milžiniškoje priešo karių ir ginklų masėje. Karo pabaigoje, kai pradėjo ateiti šokia tokia pagalba iš kitų kraštų, suomiai jau buvo netekę apie trečdalį turėtų savo pajėgų: pačių suomių žiniomis, to karo eigoje žuvo 19,263 vyrai ir 43,500 sužeisti, neskaitant į belaisvę patekusių.

Kol laisvosios pasaulio tautos pasirodė atsiųsti suomiams pagalbą, jie jau buvo tiek išvarginti, jog tomis priemonėmis nebepajėgė pasinaudoti; pagalba atėjo per vėlai ir dar per mažą. O tokia pagalba, kaip sakydavo grandinis Mazūra ir dalyką gerai išmaną mūsų gen. štabo karininkai, nėra jokia pagalba. Todėl Jašinskui valia tikėti jo buvusio tiesioginio viršininko grandinio Mazūro nuomonei ir buvusiems jo lektoriams — gen. štabo karininkams bei karo statutu, o taip pat valia gen. štabo pulkininkui P. Žiliui tvirtinti, jog laisvosios pasaulio tautos suomiams jų kare su rusais suteikė milžinišką pagalbą.

O Naujienų ir Dirvos skaitytojais savo išvadas pasidarys patys.

1964. III. 8.

So. Boston, Mass.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

BARNET 5c & 10c STORES

New Location: 208-10 South Cicero Avenue
• Servicing Chicagoland's Area with Complete Everyday Dime Store Needs •
OTHER LOCATIONS:
8319 South Racine 1816 Blue Island Avenue
7440 Cottage Grove 6802 West Roosevelt Road
551 West 120th Street Oak Park, Illinois

Jei Jūs norite siųsti Jūsų pačių parinktus daiktus kaip dovanas į Lietuvą, arba užsakyti prekes, gaminamas U.S.S.R. (kaip pav. automobilius, dviračius, siuvamas mašinas ir t. t.), kreipkitės į vieną iš seniausiai veikiančių ir patikimiausių firmų, turinčių

30 METŲ PATYRIMĄ.

Atvykite arba rašykite į mūsų centrinę įstaigą arba kurį nors skyrių didesniame mieste.

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET
PHILADELPHIA 6, PA.

WA 5-3455

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOwnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom kopolyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$990.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti kopolyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS
MASINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ

Lietuviams teikiame šios rūšies aptarnavimus 30 metų.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Britų kritikas nepatenkintas

Žymusis anglų meno kritikas, istorikas ir daugelio knygų autorius, Herbert Read, reziduojąs profesorius Wesleyan universiteto Pažangiųjų mokslų institute, kalbėjo universiteto patalpose, kur buvo surengta vad. "naujo meno" paroda. Šioj paradoj dalyvavo menininkai Roy Lichtenstein, Wayne Theobald, Robert Rauschenberg ir kt. populiaraus meno (pop art) atstovai.

Sir Herbert Read visą laiką gynė bet kokias naujas meno manifestacijas ir formas bei idėjas. Šį kartą griežtai pasisakė universiteto studentų ir fakulteto narių susirinkime:

"Aš nesu labai pasiryžęs užmušti, bet aš negaliu žiūrėti, matydamas tokį meną gyvą", jis pasakė. "Pop dailė yra skurdžiausia tos rūšies šaka, playginti su bet kuria anksčiau ir dabar egzistuojančia meno srove. Menas yra tokia priemonė, kad būtų galima pasakyti tai, ko negalima pasakyti kitokiu būdu. Suprastinus meną iki visiško nulio, lieka tiktai nulis, blogiausiai atveju, meno reikšmė susiaurinama iki tokio laipsnio, kad netenka jokios reikšmės."

H. Read atvirai pasisakė, jog Robert Rauschenberg ir kitų tapyba vad. "naujuoju menu", neturi nei turinio, nei reikšmės. "Aš suradau dar ir kitą elementą, tai mirtį", jis tęsė, pirštu rodydamas į susirinkusius klausytojus: "Turėti būti kokia nors išeitis iš šios rūšies meno ir iš tokios civilizacijos, kokią mes šandien turime. Dabar turite tokį meną, kokio norėjote."

Herbert Read jau anksčiau pasisakė labai nusivylęs mūsų dvasine kultūra.

"Tegul eina po velnių tokia civilizacija!" — spauda kartoją jo žodžius.

Brian O'Doherty jau anksčiau pasmerkė "pop art" dogmas, kaip vaikų žaidimą ir nesąžiningą darymą garbinę klasikinę kūrybą. Pav. Botticelli "Veneros gimimą" panaudoja skelbimams — benzino pumpai pavaizduoti, Michelangelo Sistinos koplyčios didingą tapybą kombinuoja sienų plakatams, Matisse, Picasso ir kitų dailininkų kūrybą taip susabotuoja, kad atrodo skandalingai. Tai dvasios impotentų darbas.

"Autonomijos" fraze dangstyti nepakanka. Reikia atsiminti, kad menas nėra vaikų

žaislas savo malonumui. Naujos idėjos esti tiktai tiek vertos, kiek jos yra naudingos. Senasis kubizmas daugiau nereikalingas. Bus nereikalingas ir "naujas menas", jeigu jis neturės idėjų, kurios galėtų būti ir žmonėms naudingos.

Egipto praeitis vis plačiau aiškėja

Chicago Tribune š. m. kovo 22 d. įdėjo nuotrauką, žemėlapi ir straipsnelį, kur parodoma vieta Egipte tarp Karnako ir Luxor'o atkastų iš po 60 pėdų gilumos žemių sfinksų ilgos eilės ir Luxor'o maldykla. Kasinėjimai prie Nilio upės atskleidė naujų davinį. Prieš trejetą dešėtk metų su viršum Chicagos universiteto egiptologas Breasted vadavo kasinėjimų ekspedicijai, kuri atkasė svarbių archeologinių vertybių, tarp kurių buvo bene Tutenkamono grabokapis.

Dabartinei archeologinių tyrinėjimų ekspedicijai vadovauja 28 metų amžiaus egiptologas Mohmoud Abdel El-Razik. Dirba apie 300 vyrų. Nuotraukoje imponantiškasis vaizdas — ištisa sfinksų alėja. Apskaičiuota iki 1,400 figūrų, po 700 iš abiejų 20 pėdų platumo plento šonų, sustatytų po 15 pėdų atstume. Visi sfinksai vienodi, iš raudono akmens padaryti, po 4 pėdas aukščio ir 10 pėdų ilgumo, pakelti ant 5 pėdų skaldyto akmens luitų pjedestalo. Sfinksai vaizduoja gulintį liūtą su faraono galva. Plentas išklotas akmenimis, gerai išsilaukęs ir tęsiasi 500 pėdų tiesiai iki maldyklos. Iš abiejų plento šonų yra liekanų įvairių kitokių pastatų bei jų išardytų pargindų, kas dar nėra galutinai išaiškinta. Tačiau planas rodo, kad būta didelės, simetriškai išplanuotos statybos, kas liudija kelių dinastijų buvusį centrą. Užrašai (heroglifai) ant akmenų yra 1200 iki 378 metų (pirma Kr.) laikotarpio, daugelio faraonų statytas kelias ir laidojimo bei iškilmingų apeigų buvęs centras.

Maldykla apskrita, panaši į romėnų amfiteatrą. Plentas, kai bus visas nuvalytas, manoma, bus 2 mylių ilgumo.

— Dail. Broniaus Murino dailės paroda rengia LB Clevelando skyrius Čiurlionio Ansamblio namuose balandžio 26 d. Murinas išstatys 30 vėlesnių savo akvarelės darbų.

300 pėdų Kristaus statula

Maždaug prieš 35 metus Black Hills, S. D. Rushmore kalno viršūnėje buvo atidarytas paminklas garsaus skulptoriaus Gutzon Borglum — akmenyje iškalto gigantiškos keturių JAV prezidentų galvos. Dabar jo sūnus Lincoln Borglum pagamino Kristaus statulos projektą, kuri bus 300 pėdų aukštumo, kurią numatyta realizuoti Rushmore kalno viršūnėje. (Panašus Kristaus paminklas (50 pėdų aukštumo) yra prie Rio de Janeiro, Brazilijoje miesto ant "Cukraus" kalno). Kristaus statulos modelį pradėjo dirbti pats tėvas G. Borglum prieš 40 metų. Jis mirė 1941 m. Tada buvo tiktai galva ir rankos užbaigtos, o visas kūnas nebuvo nė pradėtas. Taip ir stovėjo užmirštas tėvo studijoje Black Hills, S. D.

Susiorganizavusi ne pelnui korporacija fiksi sutelkti milijoną dolerių šiam projektui įvykdyti. Jeigu toks milžiniškas statulos statymo darbas bus atliktas, tai 300 pėdų aukštumo paminklas bus vienas iš didžiausių pasaulyje ir bus matomas 100 mylių tolumoje. Paminklas pavaizduoja Kristų pamokslą sakant ant kalno.

Black Hills, S. D. yra nacionalinis monumentų parkas. Vasaros metu gausiai turistų lankomas.

VYKSTA PARODOS

— 1863 — 1941 metų lietuvių sukilimui paminėti dailės paroda atidaroma šį vakarą 6:30 val. Čiurlionio galerijoje. Paroda tęsis iki bal. 12 d.

— Dail. Jadvygos Paukštinės dailės darbų paroda vyksta Standard Federal bendrovės patalpose, prie Archer ir Sacramento gatvių.

— Chicagos Meno Institute vyksta Illinojaus dailininkų grafikų paroda. Jury komisija iš prisiųstų 1,800 darbų, atrinko: 52 piešinius, 13 akvarelių, 37 atspaudus (prints). Viso — 102 darbus. Septynios premijos sudaro viso \$2,300. P-lė Vera Berdich laimėjo \$1,000 už spalvotą ofortą "Charades". Tai puikus darbas, vertas premijos.

Miuleris eina pas burmistrą ir prašo paso, su kuriuo jis galėtų važiuoti į Angliją.

— Nėr jokių pasų į Angliją, Miuleri! Užeikite vėl kada nors, sakysime, maždaug po dvidešimt metų.

— O kažin kada, prieš piet ar po pietų?

IŠTEKANČIŲ MERGINŲ DĖMESIUI! Pilnai paruošiam vestuvių puotą ir parūpinam viską kas jai reikalinga, kaip:

• Maistas • Gėles • Muziką • Nuotraukas • Salę • Nuomuojamus rūbus • Pakvietimus ir t. t. Visą surašom į vieną bendrą sąskaitą
ABSOLUTE WEDDING & PARTY SERVICE
6034 West Irving Park Road
Phone for appt. 777-5488
Garantuotas jaunajai paslapties išlaikymas.

Atsiųsta paminėti

SĖJA, Nr. 1(85), 1964 metai. Tautinės - demokratinės valst. liaudininkų minties žurnalas. Redaktorius Edvardas Boreiša. Leidžia Varpininkų Leidinių Fondas. Adresas: 1649 N. Broadway, Melrose Park, Ill, Turinyje — Jono Daugėlos; šioje kovoje turime išverti. Tai naujojo Liet. Valstiečių Liaudininkų Sąjungos pirminko kaip ir programinė kalba, pasakyta Vasario šešioliktosios proga Chicagoje (Naujieneose tilpo 41-44 numeriuose, vasario 18-21).

Kiti yra Juozo Audėno: Pasaulis ir mes; dr. Balio Matulionio: Atiduok, ką privalai! H. Blazo: Birutė Navickienė - portretas; Akademija (studentų skyrelis), šis tas apie Českoslovakiją, sovietų Rusiją, mirusį Dr. Trimaką, Apžvalga, LVLS CK deklaracija ir rezoliucija, ir ... pamaivos.

Pačiame gale yra šitoks buvusiojo ilgamečio LVLS-gos Amerikoje CK pirminko L. Šmulskio laiškas Sėjos Redaktoriui:

Sėjos Nr. 5-6, kuris pasirodė š. m. sausio mėn. pradžioje, išspausdinta, kad, be kitų, ir aš esu Liet. Valstiečių Liaudininkų Sąjungos trentyje Centro Komiteto narys (90 psl.). Šitokią žinutę anksčiau pranešė "Dirva", "Nepriklausoma Lietuva", "Naujienos" ir kiti laikraščiai. Žinutės klaidingos, nes aš, 1963 m. gruodžio 16 dienos pareškimu, LVLS Centro Komitetui, kurį pasiunčiau Gen. Sekr. dr. K. Karveliui, iš LVLS Centro Komiteto narių pasitraukiau nuo tos pat gruodžio 16 dienos.

Margumynai

Pasigyrė

Žinomas dailininkas Whistleris ne tik kad nebuvo per daug kuklus, bet neturėjo absoliučiai jokios pagarbos šio pasaulio galingiesiems.

Vienos vakarienes metu jo kaimynė paklausė:

— Pone Whistleri, juk tamsa esi pažįstamas su Anglijos karalium?

— Ne, — atsakė Whistleris, — aš apie tai girdžiu pirmą kartą...

— Keista vis dėlto, — pasakė nustebusi ponija, — aš turėjau garbės dalyvauti rūmų baliuje ar atsistiktinai girdėjau, kaip karalius pasakojo vienam kariškiui apie tai, kad pažįsta jus asmeniškai...

— Aha, — pasakė Whistleris, — man dabar aišku: jis norėjo tik pasigirti...

Mįslė: Kas per daiktas tautiniai socialistiniai sumuštinis?

Atsakymas: Labai paprasta: kortelė mėšai tarp dviejų kortelių duonai gauti.

Surinko L. V.

NAUJIENOS BOLSEVIKAMS

YRŲ RAKŠTIS JU AKYSE